

О. І. Лефтерова

аспірантка

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
кафедра цивільно-правових дисциплін
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

КОЛІЗІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ДИТИНИ, НАРОДЖЕНОЇ В «МІЖНАРОДНОМУ» ШЛЮБІ

Статтю присвячено аналізу колізійного регулювання визначення походження дитини, народженої в шлюбі, ускладненому іноземним елементом. На основі норм Закону України «Про міжнародне приватне право» (далі – Закон про МПРП) і міжнародних договорів України розглянуто способи колізійного регулювання визначення походження дитини, досліджено основні колізійні прив'язки, а також проаналізовано практику застосування колізійних норм на прикладі судових рішень. З огляду на необхідність забезпечення найкращих інтересів дитини запропоновано доповнення до колізійних норм українського законодавства, з метою обрання найбільш сприятливого для дитини закону.

Ключові слова: визначення походження дитини, іноземний елемент, «міжнародний» шлюб, колізійна норма, особистий закон дитини.

Постановка проблеми. Загалом, правове регулювання визначення походження дитини від батьків, які перебувають у шлюбі, не викликає складнощів. Українське законодавство достатньо чітко й послідовно закріплює матеріальну та процедурну складові визначення походження дитини, народженої в шлюбі. А тому, на перший погляд, правовідносини, що виникають при визначенні походження дитини, не зовсім цікаві для наукового дослідження. Однак такі правовідносини викликають інтерес у науковців у разі наявності в них іноземного елемента – певної характеристики, яка сигналізує про необхідність вибору між застосуванням законів двох або більше різних держав.

Зауважимо, що питання визначення походження дитини в різних країнах регулюються неоднаково, в залежності від системи права, усталених традицій, звичаїв і моралі. Так само відрізняються й колізійні норми, які слугують вирішенню питання про вибір того чи іншого правопорядку.

За таких обставин, процес вибору права, яке має застосовуватись до регулювання визначення походження дитини, народженої в «міжнародному» шлюбі, мусить бути регламентованим і закріпленим у законодавстві.

Обрана тема набуває додаткової актуальності з огляду на те, що за останні десятиліття законодавство у сфері колізійного регулювання сімейного права практично не змінювалось, тоді як кількість сімейних правовідносин, ускладнених іноземним елементом, постійно зростає.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню колізійного регулювання сімейних відносин, ускладнених іноземним елементом, зокрема визначенню походження дитини, присвячено дослідження І. В. Гетьман-Павлової, О. М. Гончаренко, В. Я. Калакури, Н. І. Маришевої, Х. С. Мирсайєва, О. О. Розгон та інших. Однак, зважаючи на динамічність розвитку сімейного права, інтерес до дослідження його інститутів не зменшується, що сприяє появі нових сучасних досліджень.

Мета статті полягає у тому, щоб на підставі аналізу колізійного регулювання визначення походження дитини виявити найбільш сприятливі для забезпечення найкращих інтересів дитини, народженої у шлюбі, ускладненому іноземним елементом, форми колізійного врегулювання визначення її походження. Для досягнення мети досліджено українське законодавство у цій сфері, а також норми міжнародних договорів, укладених Україною.

Вклад основного матеріалу. В теорії міжнародного приватного права шлюб, який характеризується наявністю іноземного елемента, називають по-різному. Так, наприклад, використовують визначення «інтернаціональний шлюб», «змішаний шлюб», «міжнародний шлюб» чи то «шлюб з іноземним елементом». На нашу думку, кожне з цих визначень має певну специфіку, на яку варто звернути увагу.

По-перше, необхідно зауважити, що Закон про МПрП визнає іноземний елемент ознакою, яка характеризує приватноправові відносини та виявляється в одній або кількох із таких форм:

- хоча б один учасник правовідносин є громадянином України, який проживає за межами України, іноземцем, особою без громадянства або іноземною юридичною особою;
- об'єкт правовідносин знаходиться на території іноземної держави;
- юридичний факт, який створює, змінює або припиняє правовідносини, мав чи має місце на території іноземної держави [1, ст. 1].

Саме наявність іноземного елемента у правовідносинах вказує на необхідність вибору правопорядку тієї чи іншої держави.

Відповідно, коли мова йде про шлюб, іноземний елемент може виникати у таких формах:

- різне громадянство осіб, що перебувають у шлюбі;
- юридичний факт укладення шлюбу на території іншої держави;
- наявність зв'язку між іноземною державою й особою, що перебуває у шлюбі (наприклад, наявність майна або проживання подружжя на території іноземної держави).

Таким чином, використане формулювання «шлюб з іноземним елементом» є доречним, щоб охопити усі наведені вище форми іноземного елемента. Водночас використання терміну «міжнародний шлюб» або «змішаний шлюб» доцільне тоді, коли мова йде виключно про різне громадянство осіб, які уклали шлюб.

Зауважимо, що в подальшому дослідженні ми вважаємо за потрібне використовувати поняття «міжнародний шлюб», відсилаючи до певної форми іноземного елемента у сімейних правовідносинах.

Враховуючи, що сфері регулювання сімейних відносин, зокрема питанню визначення походження дитини, притаманна традиційність і наявність національних особливостей для кожної держави, важливим є правильний вибір права, яке належить застосувати, адже право різних держав характеризується діаметрально протилежним підходом до регулювання сімейних правовідносин.

Вочевидь, постає завдання правильного розуміння і тлумачення норм компетентного права зарубіжної країни у разі, якщо його належить застосувати, тому що окрім відмінностей у системі регулювання відповідних правовідносин у межах норм національного права однієї держави, необхідним є розуміння загальних механізмів правозастосування в різних правових системах: континентальній, англосаксонській, релігійно-правовій тощо.

У теорії міжнародного приватного права виокремлюють два способи колізійного регулювання сімейних відносин: відсилання до законодавства країни, чие право має бути застосованим, або застосування норм міжнародних договорів (двосторонніх або багатосторонніх), згода на обов'язковість яких надана державою [2, с. 161].

Щодо першого способу, всі норми, які стосуються колізійного регулювання сімейних відносин, містяться в Законі України про МПрП. За своєю суттю, колізійні норми не встановлюють певні права та обов'язки для сторін правовідносин, вони містять посилання до компетентного права іншої держави, норми якого безпосередньо регулюють відповідні права та обов'язки. Наприклад, ст. 65 Закону України про МПрП: «Встановлення та оскарження батьківства визначається особистим законом дитини на момент її народження» [1, ст. 65].

Відповідно до ст. 16 зазначеного закону, особистим законом особи є закон тієї держави, громадянином якої вона є; в разі, якщо в особи наявне більше ніж одне громадянство, то застосовується право держави, з яким особа має найбільш тісний зв'язок. А у випадку, якщо особа не має громадянства, або є біженцем, особистим законом цієї особи є право держави, в якій особа проживає чи перебуває [1, ст. 16].

Таким чином, законодавець вказує на наступні колізійні прив'язки (або формули прикріплення) щодо правового статусу фізичних осіб: *особистий закон* (Lex personalis), *закон громадянства* (Lex patriae), *закон місця проживання особи* (Lex domicilii), *закон найбільш тісного зв'язку* (Lex connectionis fermitatis). Окремо звернемо увагу на характерну для сімейних правовідносин з іноземним елементом формулу прикріплення – *закон найбільш сприятливий* для сторони (Lex benignitatis) [3, с.147].

Розглянемо детальніше зазначені формули прикріплення з огляду на проблему визначення походження дитини.

Колізійна прив'язка «Lex personalis» – *особистий закон особи* – поширена при колізійному регулюванні приватних, сімейних відносин, а тому часто застосовується для регулювання колізій, що виникають при визначенні походження дитини.

Особистим законом дитини є:

1. Закон країни, громадянство якої дитина отримує при народженні (*Lex patriae*). Відповідно до законодавства України, народження дитини на території України є підставою для набуття дитиною громадянства України у випадку, коли один з батьків є громадянином України, а також, якщо батьки є особами без громадянства [4, ст. 7]. Дослідник міжнародного сімейного права Х. С. Мирсаєв відзначив з цього приводу, що колізійні прив'язки «особистий закон дитини» і «закон громадянства дитини» співвідносяться як загальне і конкретне [5, с. 164].

2. Закон країни, на території якої дитина разом з батьками проживає (*Lex domicilii*). Зауважимо, якщо колізійна норма містить альтернативу між *законом громадянства* і *законом місця проживання*, може бути обране право тієї держави, яке краще забезпечить інтереси дитини. Найчастіше формула прикріплення *Lex domicilii* застосовується тоді, коли батьки дитини мають більше ніж одне громадянство. Саме у такому випадку пріоритет надається праву держави, на території якої дитина разом із батьками проживає. Така формула прикріплення переважає в законодавстві країн Південної та Центральної Америки, наприклад, ст. 28 Закону «Про міжнародне приватне право» Уругваю, ст. 15 Закону «Про міжнародне приватне право» Мексики вказують на застосування права держави проживання або перебування дитини для визначення її походження [6]. Також законодавства в галузі міжнародного приватного права деяких європейських країн містять аналогічну норму. Наприклад, ст. 62 Закону «Про міжнародне приватне право» Естонії, ст. 67-69 Закону «Про міжнародне приватне право» Швейцарії [7].

3. Наступна колізійна прив'язка «закон найбільш тісного зв'язку» – застосовується за вже зазначеним нами принципом *забезпечення найкращих інтересів дитини*. Закон найбільш тісного зв'язку використовується з метою обрання права тієї держави, з якою у батьків дитини, а відповідно – у дитини в майбутньому, існує більш тісний зв'язок (наприклад, наявність житла на території держави).

4. Також варто приділити увагу колізійній прив'язці «*Lex benignitatis*» – *закон, найбільш сприятливий для сторони*. Ст. 65 Закону України про МПрП не містить зазначеної формули прикріплення. Проте, застосування закону, який є найбільш сприятливим для дитини у правовідносинах визначення її походження, закріплено в законодавстві деяких європейських країн. Наприклад, у ст. 32 Закону «Про міжнародне приватне право» Угорщини визначено, що при встановленні батьківства, материнства може бути застосоване право держави, яка має тісний зв'язок з такими правовідносинами, за умови, що право цієї держави є найбільш сприятливим для дитини [8]. Деякі правники відзначають недоліки використання такої колізійної прив'язки, наприклад, О. М. Гончаренко вважає, що поняття найбільш сприятливого закону є досить оціночним і відносним, а тому потребує ретельного аналізу усього масиву нормативно-правових актів певної держави [9]. Однак ми відзначаємо гнучкість цієї формули прикріплення, що сприяє досягненню мети – забезпеченню найкращих інтересів дитини.

Усі зазначені формули прикріплення не випадково наведено у певному порядку: прослідковується ієрархічна послідовність застосування тієї чи іншої колізійної прив'язки. Як стверджує І. В. Гетьман-Павлова, щодо питань визначення походження дитини законодавець як правило встановлює «ланцюжок» послідовних колізійних норм із метою пошуку серед них норми, яка найбільш сприятлива для дитини [3, с. 714].

Зазвичай, саме *закон громадянства* дитини переважає у застосуванні, тому що громадянство являє собою більш сталий юридичний зв'язок між державою й особою. Український законодавець тяжіє до лаконічного колізійного регулювання визначення походження дитини, обирає обмежений перелік колізійних прив'язок, яких може бути недостатньо для забезпечення найкращих інтересів дитини. Для ефективного захисту інтересів дитини у таких правовідносинах фундаментальним є застосування принципу захисту слабкої сторони правовідносин, а тому належить застосувати той правопорядок, який є найбільш сприятливим у даних правовідносинах для забезпечення інтересів дитини.

На нашу думку, зважаючи на світову тенденцію «розмиття» державних кордонів, а також з метою забезпечення найкращих інтересів дитини, українському законодавцю варто запозичити досвід деяких європейських країн – Австрії, Сербії, Угорщини, Болгарії – і закріпити у законі порядок із *особистим законом дитини* альтернативну формулу прикріплення – *закон, найбільш сприятливий для дитини*.

Колізійне врегулювання сімейних відносин за допомогою спеціального закону має свої переваги, однак не позбавлене деяких недоліків. Наприклад, при виборі компетентного права виникає ситуація, коли колізійна норма однієї країни відсилає до закону іншої країни, норми якого, своєю чергою, також вказують на необхідність застосування закону іноземної держави. У такому випадку виникає проблема, яку називають «колізією колізій». Крім того, постає питання про правильне тлумачення норм права зарубіжної країни, адже у особи або органу державної влади, які обирають компетентне право та застосовують його, зазвичай відсутні спеціальні знання у галузі сімейного законодавства зарубіжної країни. Для запобігання цьому, а також з метою уніфікації та гармонізації законодавства різних держав і приведення його до світових стандартів, укладаються міжнародні двосторонні та багатосторонні договори.

Варто зауважити, що в українському праві діє пріоритет норм міжнародних договорів над нормами національного законодавства, які регулюють аналогічні відносини, за умови надання Україною згоди на обов'язковість міжнародного договору (ратифікації, прийняття, приєднання, підписання тощо) [1, ст. 3].

За таких обставин колізійне врегулювання визначення походження дитини, народженої в «міжнародному» шлюбі, здійснюється на підставі норм міжнародного договору, а у разі відсутності такої норми – національного законодавства. У галузі сімейних правовідносин Україна уклала низку двосторонніх договорів, зокрема про правову допомогу, і приєдналась до багатосторонніх конвенцій та угод.

Передусім варто відзначити, що не всі двосторонні договори про правову допомогу містять положення щодо колізійного врегулювання визначення походження дитини. Така норма відсутня у договорах про правову допомогу, які Україна уклала з Болгарією, Кіпром, Китайською Народною Республікою, Угорщиною, Грецією, Монголією. У разі відсутності спеціальної уніфікованої норми в міждержавних угодах колізійне регулювання визначення походження дитини покладається на національне законодавство, а саме – на норми Закону України про МПРП.

Інші двосторонні договори, які містять норми щодо колізійного регулювання визначення походження дитини, для зручності їх дослідження згруповано нами за ознакою типу колізійних прив'язок.

Тож, до першої групи ми відносимо двосторонні договори, які щодо питання про визначення походження дитини встановлюють формулу прикріплення «*Lex patriae*» – *закон громадянства особи*. Закономірно, що до цієї групи належить більшість двосторонніх договорів України, наприклад, з Польщею, Литвою, Латвією, Грузією, Естонією, Молдовою, Македонією. Однак варто зазначити, що в наведених договорах формула прикріплення *закон громадянства особи* застосовується до двох суб'єктів – дитини або матері. Так, ст. 28 Договору між Україною і Литовською Республікою про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах декларує, що «...справи про встановлення і оспорування батьківства та про встановлення народження дитини від даного шлюбу вирішуються відповідно до законодавства Договірної Сторони, громадянином якої є дитина від народження» [10, ст. 28]. Аналогічне положення маємо у більшості з вищезазначених договорів, де колізійною прив'язкою є закон громадянства дитини.

Однак ст. 28 Договору між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах вказує на те, що «...встановлення і оспорування походження дитини від певної особи регулюється законодавством тієї Договірної Сторони, громадянином якої є мати дитини в момент народження дитини» [11, ст. 28]. Ідентична норма закріплена у Договорі між Україною і Республікою Молдова. Наведені два договори містять спеціальну норму, яка безпосередньо регулює визначення походження дитини у випадку наявності колізії. Ми вважаємо, що посилання на країну громадянства матері дитини зумовлено тим, що встановлення походження дитини від матері у більшості країн здійснюється на підставі факту народження дитини, а тому не потребує доказування.

Другу групу двосторонніх договорів України, які регулюють колізійні питання визначення походження дитини, складають договори, які закріплюють формулу прикріплення «*Lex domicilii*» – *закон місця проживання особи*. До цієї групи входить, наприклад, Угода між Україною та Турецькою Республікою про правову допомогу та співробітництво в цивільних справах. Відповідно до ст. 24 зазначеної угоди, справи про встановлення батьківства у випадку, коли батьки є громадянами різних держав, регулюються законодавством тієї країни, на території якої вони мають спільне

місце проживання [12, ст. 24]. На нашу думку, до другої групи також можна віднести Договір між Україною і Чеською Республікою, відповідно до положень якого при визначенні походження дитини основною колізійною прив'язкою є громадянство дитини, проте у разі відсутності встановленого громадянства дитини застосовується право країни проживання чи перебування дитини [13, ст. 32].

Окремо від визначених нами двох груп двосторонніх договорів необхідно проаналізувати положення ст. 28 Договору між Україною та Румунією про правову допомогу та правові відносини в цивільних справах, яке в якості альтернативної формули прикріплення застосовує «*Lex benignitatis*» – *закон, найбільш сприятливий для сторони*. Зазначене положення передбачає, що у випадку, коли місце проживання батьків разом з дитиною не збігається з країною їх громадянства, при визначенні походження дитини застосовується право тієї з країн, яке найбільш сприятливе для дитини [14, ст. 28].

Серед багатосторонніх договорів колізійне регулювання визначення походження дитини, народженої в «міжнародному» шлюбі, закріплює Конвенція про правову допомогу і правові відносини в цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 року (в межах країн СНД). Конвенція містить норму, за якою встановлення батьківства визначається за законодавством країни, громадянином якої дитина є за народженням [15, ст. 31]. Тобто, Конвенція використала загальнозживаний підхід для вирішення колізій, які виникають при визначенні походження дитини.

У сучасній практиці юриспруденції при визначенні походження дитини суд є тим державним органом, перед яким постає питання вибору компетентного права та його застосування у відповідності до норм законодавства України. На суд покладається одночасно обов'язок фактичного дослідження доказів для встановлення факту походження дитини від батьків і необхідність вибору права, що належить застосувати при вирішенні спору у правовідносинах з іноземним елементом.

Для упорядкування розгляду судами України сімейних спорів з іноземним елементом, зокрема заяв про встановлення батьківства, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ у Листі «Про практику розгляду судами цивільних справ з іноземним елементом» від 16.05.2013 навів основні тези щодо правил підсудності сімейних спорів з іноземним елементом українським судам, а також щодо порядку застосування норм міжнародних двосторонніх договорів у цій сфері, а в разі їх відсутності – національних колізійних норм.

У вказаному Листі роз'яснено, що «...розглядаючи справи за участю іноземного елемента, судам слід з'ясовувати наявність чинного між державами договору, та за його наявності – порядку регулювання спірних правовідносин, що виникли» [16]. Вирішуючи питання про підсудність цивільних справ з іноземним елементом, судам слід враховувати не тільки норми внутрішньодержавного права, але й колізійні норми, які містяться в конвенціях і двосторонніх договорах України та інших держав про правову допомогу [16].

Для наочного прикладу наводимо рішення Дрогобицького міськрайонного суду Львівської області за цивільною справою про визнання батьківства, внесення зміни до актового запису про народження дитини і стягнення аліментів від 28.12.2015 [17].

За фабулою справи, позивачка – громадянка України, та відповідач – громадянин Чеської Республіки уклали шлюб за релігійним греко-католицьким обрядом, без подальшої реєстрації в органах державної влади. Через деякий час у позивачки і відповідача народилась дитина, яка за релігійним обрядом хрещення отримала свідоцтво про хрещення, в якому батьками вказані позивачка і відповідач. У Книзі реєстрації народжень було внесено відповідний запис про народження, де відомості про батька дитини було наведено «зі слів батька». З часом сімейні відносини погіршились, відповідач не надавав матеріальної допомоги своїй дитині і позивачка була змушена подати позов до суду про визнання батьківства та стягнення аліментів.

Суд, приймаючи справу до провадження, з'ясував, що між Україною і Чеською Республікою підписано договір про правову допомогу, відповідно до якого існуючий між сторонами спір є підсудним українським судам, оскільки підсудність у справах про встановлення батьківства і стягнення аліментів визначена за місцем громадянства дитини або за місцем її проживання, і спір підлягає розгляду за нормами українського матеріального та процесуального законодавства [17].

Надалі позовні вимоги щодо визнання батьківства судом було задоволено, виходячи із наявних у суду доказів, а саме – свідоцтва про хрещення й актового запису про народження дитини, в якому відомості про відповідача як про батька дитини було зазначено з його слів.

Таким чином, суд як орган, уповноважений обрати і застосувати компетентне право, скористався нормою міжнародного договору про правову допомогу, яка визначила, право якої країни належить застосувати у певних правовідносинах. У випадку, якщо договір про правову допомогу відсутній або не містить необхідного положення, суд керується нормою ст. 76 Закону України про МПрП, відповідно до якої українські суди можуть приймати до свого провадження і розглядати справи про встановлення батьківства з іноземним елементом у разі наявності у позивача місця проживання на території України, а також мають застосувати норму ст. 65 цього ж Закону для визначення матеріального права [1, ст. 76; ст. 65].

Висновки. Підсумовуючи викладений матеріал дослідження, ми дійшли наступних висновків.

Колізійне регулювання визначення походження дитини, народженої в «міжнародному» шлюбі, здійснюється двома способами: за допомогою норм Закону України про МПрП або норм міжнародних договорів України. Відзначимо, що перевага надається нормам міжнародних договорів, у той час як внутрішнє законодавство застосовується тоді, коли є відсутнім міжнародний договір між Україною і державою, чие право конкурентне, або відсутня спеціальна норма у міжнародному договорі.

Відповідно до першого способу, ст. 65 Закону про МПрП при встановленні батьківства закріплює колізійну норму, яка передбачає так звану

загальну прив'язку *особистий закон дитини на момент народження*, що має поширене тлумачення, у залежності від певних обставин, що, на нашу думку, надає можливість обрати закон, найбільш сприятливий для дитини, з метою забезпечення її найкращих інтересів. Водночас вважаємо, що ст. 65 необхідно доповнити, додавши до загальної колізійної прив'язки «особистий закон дитини» альтернативну – *закон, найбільш сприятливий для дитини*. Саме така конструкція статті закону забезпечить дотримання найкращих інтересів дитини.

Щодо другого способу колізійного врегулювання визначення походження дитини, народженої у «міжнародному» шлюбі, його актуальність зумовлена тенденціями до уніфікації та гармонізації законодавства різних країн у сфері сімейних правовідносин. Нами виявлено, що норми двосторонніх договорів про правову допомогу, а також статті Конвенції СНД про правову допомогу 1993 року, закріплюють колізійні прив'язки, аналогічні Закону про МПрП. Необхідно відзначити, що більшість договорів, укладених у дев'яностих роках минулого століття, відсилає до застосування колізійної прив'язки закону громадянства дитини. Однак на їх фоні відзначаються декілька договорів, укладених на початку 2000-х років, які закріплюють альтернативні формули прикріплення – *закон місця проживання дитини* або *закон, найбільш сприятливий для дитини*.

Отже, сучасна особливість колізійного регулювання визначення походження дитини, народженої у «міжнародному» шлюбі, полягає в необхідності застосування більш гнучких колізійних норм, які дали б змогу обирати правопорядок тієї держави, який найкраще задовольняє інтересам дитини. Це видається можливим при закріпленні у колізійних нормах альтернативних колізійних прив'язок, наприклад таких, як застосування *закону, найбільш сприятливого для сторони*.

Список літератури

1. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV. Дата оновлення: 22.08.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15> (дата звернення: 20.10.2019).
2. Марышева Н. И. Семейные отношения с участием иностранцев: правовое регулирование в России. М.: Волтерс Клувер, 2007. 328 с. URL: <https://books.google.com.ua> (дата звернення: 16.10.2019).
3. Гетьман-Павлова И. В. Международное частное право: учебник для магистров; 4-е изд., перераб. и доп. М.: Юрайт, 2013. 959 с.
4. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III. Дата оновлення: 19.02.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14> (дата звернення: 20.10.2019).
5. Мирсайев Х. С. Проблемы правового регулирования установления происхождения ребенка в международно-правовых отношениях. *Європейські перспективи*. 2013. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2013_11_27 (дата звернення: 16.10.2019).
6. Законодательство по международному частному праву стран Северной и Южной Америки. Научно-учебная группа «Современная конструкция международного частного права», Национальный исследовательский университет «Высшая школа экономики». URL: <https://pravo.hse.ru/intprilaw/NA> (дата звернення: 20.10.2019).
7. Законодательство по международному частному праву стран Северной Европы. Научно-учебная группа «Современная конструкция международного частного права»,

- Национальный исследовательский университет «Высшая школа экономики» URL: <https://pravo.hse.ru/intprilaw/NE> (дата звернення: 20.10.2019).
8. Законодательство по международному частному праву стран Восточной Европы. Научно-учебная группа «Современная конструкция международного частного права», Национальный исследовательский университет «Высшая школа экономики» URL: <https://pravo.hse.ru/intprilaw/WE> (дата звернення: 20.10.2019).
 9. Гончаренко О. М. Права дитини та колізійні норми міжнародних договорів України. URL: <http://tdp.kpi.ua/wp-content/uploads/Гончаренко-Олена-Миколаївна.pdf> (дата звернення: 16.10.2019).
 10. Договір між Україною і Литовською Республікою про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах: Договір, Міжнародний документ від 07.07.1993 р. № 440_002. Дата оновлення: 20.11.1994. URL: https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/440_002 (дата звернення: 20.10.2019).
 11. Договір між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах: Договір, Міжнародний документ від 24.05.1993 р. № 616_174. Дата оновлення: 10.01.2011. URL: https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/616_174 (дата звернення: 20.10.2019).
 12. Угода між Україною та Турецькою Республікою про правову допомогу та співробітництво в цивільних справах: Угода, Міжнародний документ від 23.11.2000 р. № 792_600. Дата оновлення: 05.07.2001. URL: https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/792_600 (дата звернення: 20.10.2019).
 13. Договір між Україною та Чеською Республікою про правову допомогу в цивільних справах: Договір, Міжнародний документ від 28.05.2001 р. №203_018. Дата оновлення: 15.12.2008. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/203_018 (дата звернення: 20.10.2019).
 14. Договір між Україною та Румунією про правову допомогу та правові відносини в цивільних справах: Договір, Міжнародний документ від 30.01.2002 р. №642_029. Дата оновлення: 07.09.2005. URL: (дата звернення: 20.10.2019).
 15. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах (укр/рос): Конвенція, Міжнародний документ від 22.01.1993 р. № 997_009. Дата оновлення: 21.01.2006. URL: (дата звернення: 20.10.2019).
 16. Про практику розгляду судами цивільних справ з іноземним елементом: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 16.05.2013 р. № 24-754/0/4-13. Дата оновлення: 16.05.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v-754740-13> (дата звернення: 27.10.2019).
 17. Рішення Дрогобицького міськрайонного суду Львівської області від 28.12.2015, судова справа № 442/6844/14. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/54909302?links_npa=VRR00117 (дата звернення: 27.10.2019).

Стаття надійшла до редакції 28.10.2019 р.

Е. И. Лефтерова

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,
кафедра гражданско-правовых дисциплин
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина

**КОЛЛИЗИОННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ УСТАНОВЛЕНИЯ
ПРОИСХОЖДЕНИЯ РЕБЕНКА, РОЖДЕННОГО
В «МЕЖДУНАРОДНОМ» БРАКЕ**

Резюме

В данной статье исследуется правовое регулирование установления происхождения ребенка, рожденного в браке, осложненном иностранным элементом. Предметом исследования являются коллизионные нормы Закона Украины «О международном частном праве» и нормы договоров о правовой помощи, заключенных между Украиной и другими государствами. Автором произведен анализ коллизионных норм, а также рассмотрена практика применения таких норм украинским судом; сделан вывод о необходимости дополнения норм украинского законодательства альтернативными коллизионными привязками, которые расширяют возможности правоприменительной деятельности. Такие действия позволят сформировать более гибкий подход для определения компетентного права при установлении происхождения ребенка, рожденного в «международном» браке, цель которого – защита наилучших интересов ребенка.

Ключевые слова: установление происхождения ребенка, иностранный элемент, «международный» брак, коллизионная норма, личный закон ребенка.

E. I. Lefterova

Odessa I. I. Mechnikov National University,
The Department of Civil Law Disciplines
Frantsuzkiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

**THE CONFLICT-OF-LAWS REGULATION OF DETERMINING
THE ORIGIN OF A CHILD BORN IN INTERNATIONAL MARRIAGE**

Summary

The present article examines legal regulation of determining the origin of a child born in marriage complicated with a foreign element. Research subject aims at exploring the conflict-of-law rules set forth in the Ukrainian Private International Law Act and rules of treaties on legal aid between Ukraine and other countries. The author undertakes an analysis of conflict-of-law rules and considers their application by Ukrainian courts. Based on the research it is concluded that Ukrainian legislation needs to be supplemented by alternative conflict-of-law rules, which would expand the possibilities of law enforcement bodies in terms of employment more flexible approach in determination of competent, aimed at protecting the best interests of a child, law while ascertaining the child's origin.

Key words: child's origin determining, foreign element, international marriage, conflict-of-law rule, child's personal statute.